

Загартована сибірською неволею, відзначена людською шаною

Ольга Гнатюк із правнуками

Батьки про достаток дбали і розуму навчали

У сім'ї Євтуха і Мотрони Цимбалюків, які вже покинули земне життя, було дев'ять дітей: п'ять доньок і чотири сини. Жили небідно. Глава сімейства був дуже кмітливим та працелюбним і на зароблені гроші купив чималу ділянку лісу. Маючи розсудливу голову, побудував з того лісу власний дім розміром 12x7 метрів, у якому спланував дві кімнати, сіни, степку і комору. Решту лісу продав, а площу, на якій він ріс, розчистив волами, яких мав дві пари, і виробив на тому місці поле.

Євтух Цимбалюк мав за плечима три класи освіти і, як на той час, вва-

У грудні 1948 року 16-річну Ольгу Гнатюк (в дівочтві Цимбалюк) із села Борщівка за зв'язки з УПА разом з мамою Мотроною і сестрою Катериною вивезли у Хабаровський край.

Там усім видали довідки з написом «на вечное поселеніє». - Коли взяла той папірець до рук, подумала, що більше ніколи не побачу рідної України і свого села, - пригадує ту мить Ольга Євтухівна. - Але Господь розпорядився так, що правда перемогла оте більшовицьке зло, і ми всі повернулися до рідної домівки.

Сьогодні Ольга Гнатюк - шанована у Борщівці людина. Вона є старійшиною гарної родини, про яку ця розповідь

жався доволі грамотним. Був набожною людиною, разом з дружиною Мотрею та дітьми постійно відвідував богослужіння у церкві села Мала Любаша, а сім'ю привчив починати

і закінчувати день молитвою «Отче наш» та за все дякувати Богу.

Читайте на 5 стор.

Маша 5-кк

Вагартована сибірською неволею, відзначена людською шанобою

Продовження. Початок на 1 сторінці

Мотрона Цимбалюк, поряд із працею полі та доглядом за домашньою живістю відповідала за те, щоб у хаті було їсти і всі були ситі. Вона навчила усіх нюк прости, ткати і смачно куховарити.

У Цимбалюковій хаті завжди був хліб і о хліба. Тут на щодень готували одні ravi, а у піст - інші. У хаті, над дверима, висіла велика дерев'яна полиця, на якій окремо стояли горщики для пісних скоромних страв.

Брат Олексій мав псевдо «Сокіл», а його сестрою Катєю почала передавати повстанцям необхідну інформацію та матеріали.

Рано-вранці десятого липня 1944-го року солдати Червоної армії розпочали чергову облаву на вояків УПА біля хутора Кадубище Березнівського району. Відділок ще спав, як чота Олексія пробудилася і збиралася заступити на охорону. Брат якраз взувався, коли йому у спину вистрелили розривною кулею. Так загинув Олексій. Матері приснилося, де треба шукати сина. Через тиждень саме в тому місці і знайшла його мертве

око впало табло, яке висвічувало температуру 38 градусів морозу. Коли почали набирати воду, вона одразу ж замерзла. А коли привезли дерев'яні бочки з їжею, то борщ в них позамерзав.

Старшим нашого вагону був Громик із Малого Стидина. Він дуже добросовісно і справедливо ділив між бранцями їжу.

Восьмого березня нас привезли у Харбаровськ. Звідти почали розвозити по місцях поселення. У відділку в Ситі усіх переписали заново і в кожного взяли відбитки пальців. Тут же видали довідки з написом: «на вечное поселеніє». Із

ному виписували на три дні лікарняний лист, бо людина на цей час ставала нерухомою.

Звісно, були й приємні миттєвості. Пам'ятаю, як одного разу в тайзі, де разом з іншими дівчатами обрубувала гілля, в обідню пору прилягла відпочити. Лежу, дивлюся у високе небо й сама собі пісню «Калино-малино, чом не розцвітаєш» співаю. Якраз у цей час проходив парторг. Він кивнув дівчатам, щоб сиділи тихо і почав слухати, як я співаю. А коли скінчила співати, підійшов ближче до дівчат і запитав, хто це співала?

А увечері прислав посылку з наказом з'явитися вранці в контору. Мати як це почула, захвилювалася і почала допитуватися, що я вже накоїла.

Парторг, який мене викликав у контору, похвалив за пісню і сказав, щоб я організувала пісенний колектив, що я згодом і зробила. А як тільки око парторга або ж інших наглядачів чезало, українські дівчата потайки співали бандерівські пісні.

Що б не робила, а завжди співала

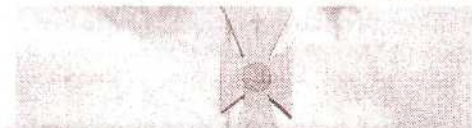
У Сідімі Ольга Цимбалюк познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком Андрієм Гнатиюком із Волині. Його батька, а її свекра Давида, було засуджено, а матір Варвару та дітей Андрія, Олю і Катерину, вивезено до Сибіру.

Ольга працювала рамником на пилотарамі, а Андрій - столярем у столярному цеху. Молоді люди припали до душі одне одному, а згодом побралися.

В Україні, куди повернулися після дострокового звільнення, у них народило-

1) родина Гнатиюків: в центрі - Давид і Варвара Гнатиюки, за ними - їх діти Катерина, Андрій та Ольга, вівстка Ольга (справа в середньому ряду); на передньому плані - діти Андрія та Ольги - Леся, Олексій, Євгенія;
2) селище Сідіма. Бригада рамників (О. Гнатюк - крайня справа у першому ряду)

У звичайні дні Мотря найчастіше вала борщі з капустию, буряковим листом або ж буряком, щавлем, яблуками. рщі засмачувала розтертою з сіллю говкою, додавала солодку сметану і ж інші приправи з власного городу. ловік найбільше любляв борщ, як і казав, із перчинкою. Це - із листя лодої кропиви. Як тільки вона почала рости, так і казав до Мотрі: «Нава- мені борщу із перцем».

Не переводились у хаті пшоняна каша та млинці, до яких подавали юшку з бами. До вареної картоплі смакували шкварки із смаженою цибулею та ур із вівсяного борошна.

Усподиня щотижня у печі пекла хліб пироги. Компоти варили з фруктів із свого саду, а підсолоджували їх за- жою із сушених цукрових буряків.

Для того, аби мати одяг, Цимбалюки мали чимало овець. Вовну возили чухральню в Тучин, а з пражі шили хній одяг. А щоб мати полотно і соки, сіяли льон та коноплі.

Гітлерівці і більшовики зруйнували життя родини Цимбалюків

У липні 1941-го в Борщівку, по цен- зурній з Костополя дорозі, вїхали ме- зиковані машини та мотоцикли з ерівцями. На найвищій в селі місце- гі їх зустрічали з хлібом-сіллю. Ні- ькі солдати раділи тому і ніякої шко- те задіяли людям. У селі довго не за- малися, подалися далі на Схід. Про- толи зав'язалися бої між ковпаківця- гітлерівцями, останні почали мсти- тись місцевому населенню.

У 1943-му році на Великдень мій Олексій та сестра Марія пішли в ашу до церкви святити паску, - роз- дає Ольга Гнатюк. - Під час бо- уржіння німецькі солдати оточили і та почали забирати молодих хлоп- дівчат для вивезення на примусові ти до Німеччини. Братові Олексію е кільком хлопцям вдалося втекти з антонівські могили в ліс. Там діяли загони українських повстан- брат приєднався до них. Сестру ж зли до Німеччини.

тіло. Там, у лісі, біля хутора Кадубище, і поховано Олексія разом з його побра- тимами.

У безлюдній дрімучій тайзі побудували селище Сідіма

- 27-го грудня, - продовжує свою роз- повідь Ольга Гнатюк, - ми полягали спа- ти. Серед ночі почули, що хтось стукає і світить ліхтариком у вікно та гупає у двері. Мама встала з ліжка, подивилась у вікно і сказала нам: «Дівчата, це прий- шли за нами, нас будуть вивозити».

Мама відчинила двері і до хати за- йшло кілька міліціонерів. Старший сів біля столу і промовив: «Збирайтеся, вас будуть вивозити до Сибіру».

Мама ввечора розчинила хліб, тому, аби встигнути до ранку його спекти, швидко розпалала піч. Міліціонери пе- реписали нас та наше майно, а на ранок на двір приїхала машина. Брат Василь, який воював проти гітлерівців на фрон- ті, просив, щоб дозволили заколотися сви- ню, аби в дорозі нам було що їсти. Проте представники влади не дали цього зро- бити. Маму, мене і сестру Катерину по- везли в невідомість.

Із 28-го грудня 1948 по 17 січня 1949- го року нас протримали на пересильно- му пункті в Костополі, який розташо- вувався там, де знаходився КЕЧ. Сюди ж звозили бранців з інших районів. Сім- надцятого січня прибув ешелон з ваго- нами-пультманами із заготовленими вік- нами. У вагонах було дуже холодно. Лю- дей завантажували сім'ями. Вагони бу- ли обладнані нарами, на стінках висту- пав іній, з вікон і дверей віяло морозом.

З Костополя ешелон рушив на Здол- бунів. Там до поїзда ще причепили бага- то вагонів із виселенцями з Волинсь- кої, Станіславської, Тернопільської та інших областей Західної України. Всьо- го ж було 72 вагони-пультмани, в кожно- му з яких знаходилося по 70 осіб.

Дорога до Сибіру була довгою і тяж- кою. У дорозі траплялося різне, проте мусили терпіти, бо добре розуміли, що іншого вибору нам просто не залишили. Чомусь запам'ятався випадок, як у Но- восибірську поїзд потрапив у тупик. В

Сити нашу сім'ю з багатьма іншими не- вільниками доставили до селища Фрон- тового, де розподілили по місцях про- живання. Згодом сюди прибув гусенич- ний трактор, до якого були причеплені величезні санки, зроблені з колод та до- щок. Тринадцятого березня мене та ін- ших новоприбулих посадили на ті санки і повезли в тайгу. Там було багато снігу. Найвищий чоловік йшов попереду і про- кладав усім стежку. Тут різали ліс. Чоловіки вантажили на машини коло- ди, а я чіпляла їх тросом до трельоваль- ного трактора.

Через деякий час нашу групу знову перевезли у глиб тайги. Привезли на но- ве безлюдне місце, скинули падачки і сказали, щоб облаштували намето- вий табір, у якому будемо жити. Добре, що в мого односельця Олександра Чуп- ринського була маленька сокирка. Нею почали обрубувати гілки молоді пихти і встеляти місця для паляток. Таким чи- ном, звели три намети. Згодом сюди до- ставили залізні буржуйки. А як розта- нув сніг, побачили, що неподалік проті- кає річка. Начальник сказав, що тепер з неї будемо пити воду. Ось так на без- людному місці, посеред дрімучої тайги, силами українських в'язнів будувало- ся селище Сідіма. У 1957-му році, коли я покидала ці місця і їхала додому, сели- ще вже було забудоване цитовими бу- динками і нараховувало 4,5 тис. жи- телів.

Кожному з нас доводили норми виро- бітку. Працювали невільники тяжко, а наш виробіток керівництво записувало на свою рідню, про що ми дізналися піз- ніше. За перший місяць роботи мені за- платили 42 карбованці, тоді як буханка хліба коштувала 16 карбованців. Від- цинги нас рятувала черемша. Коли ж потепліло, хмарами з'явилася мошара. Аби вберегтися від неї, брали шовкові панчохи, вмочували їх у розчин з олії і солярки, прорізували маленькі дірки для очей і одягали на голови. Та все одно мошара так роз'їдала руки і ноги, що рани аж до зими не могли загоїтися. Ще страшнішим був енцефалітний кліщ, укуси якого спричиняли параліч. Пізні- ше усім примусово почали робити ін'єк- ції проти цього кліща, після яких кож-

Ольга Гнатюк з дочкою Євгенією (справа), онукою Юлією (зліва) та правнуком Юрієм на відкритті пам'ятного знака учасникам визвольного руху в с. Мала Любаша

ся троє дітей: доньки Євгенія, Леся та син Олексій.

Ольга Євтухівна пішла працювати в городню ланку колгоспу «Ленінським шляхом», тривалий час була ланковою. Андрій Давидович трудився в Косто- полі на смолзаводі.

У 1975 році Андрія Гнатюка не стало, і весь тягар чоловічої роботи ліг на плечі дружини. Вона і косила, і рубала. А роз- радою в її нелегкому житті були діти і пісня. Що б не робила, а завжди співала. Тож не дивно, що й сьогодні пам'ятає більше 500 пісень.

Ольга Гнатюк є однією з перших учас- ниць народного фольклорного ансамб- лю «Борщів'янка», у репертуарі якого є багато її пісень.

Сьогодні найбільшою втіхою україн- ської патріотки є внуки та правнуки, які продовжують цей славний рід.

Олександр НИКОНЧУК